

NIEUWSBRIEF

Werkgroep Avifauna Drenthe

VAN DE VOORZITTER

Hoop doet leven, dat moet in de afgelopen maanden bij velen van jullie door het hoofd gegaan zijn. Een korte hete periode die volgde op een nat voorjaar. En dan ook nog eens een natte en koude nazomer. Tellingen, die (bijna) letterlijk in het water vielen. Andere tellingen die creatief denken vroegen, omdat de normale route door nat en drassig gebied niet toegankelijk was. Tja, en gewoon even 'vogelen' blijft er dan ook al gauw bij.

Maar zo'n natte en koude tijd kan ook zo zijn bekoringen hebben met onverwachte waarnemingen. Wie de afgelopen tijd waarneming.nl heeft gevolgd op onze eigen Drenthe-pagina kan daar zien dat er ondanks regen en kou echt hele bijzondere waarnemingen zijn gedaan. De Bijeneter en Kanoet zijn daar een tweetal voorbeelden van. En ook andere (zeer) zeldzame soorten die ieder jaar wel in de provincie worden gezien, doen de gedachte boven komen dat ze vaker worden waargenomen. Is dat de gunstige keerzijde van het natte en koude weer? Is er een verband met overheersende winden vanuit een andere hoek? Of is het de klimatologische verandering, die hier een rol speelt? Als dat laatste het geval is, dan roept dit ook de vraag op of er soorten zijn die minder waargenomen worden of mogelijk aan het verdwijnen.

Dit is aanleiding geweest dat het bestuur van de WAD een avond wil beleggen om dit thema eens breed aan de orde te stellen op een WAD-avond.

Deze zal gehouden worden op donderdag 25 november a.s. in Assen. Elders in deze nieuwsbrief kunt u meer lezen over deze avond. Ook zal de komende maanden informatie te vinden zijn op onze website. Hierbij alvast de oproep om deze avond te noteren in uw agenda.

Sjoerd Boonstra
Voorzitter WAD

Jaargang 22 (nr. 3): oktober 2010

INHOUD

WAD-avond 2010: 25 november a.s.	3
Ganzen- en zwanentelling 2010/2011	4
Klaepksters in de winter van 2009/2010	4
Kleine Karekieten in de bebouwde kom van Eelde/Paterswolde.....	7
Fenologie 2010	7
Een nestje van de Tjiftjaf	9
Ransuil: slaapplaatsenonderzoek.....	10
Drentse Vogels 2009.....	11

Colofon

De WAD-Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe en wordt gratis toegezonden aan alle donateurs van de WAD en aan alle medewerkers van projecten van de WAD en SOVON in Drenthe.

Voor toezending buiten de hierboven vermelde doelgroep kan een verzoek worden gedaan aan het bestuur van de WAD:

Postbus 431, 9400 AK te Assen.

De Nieuwsbrief dient tevens als informatiebulletin voor de districtscoördinator en vertegenwoordigers van de ledenraad van SOVON voor Drenthe. De Stichting WAD fungeert als districtsraad voor de vereniging SOVON. De Nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

REDACTIE EN VORMGEVING

Sjoerd Boonstra
Grasbeemd 19
9403 MH Assen
info@avifaunadrenthe.nl

WAD OP HET INTERNET

Op www.avifaunadrenthe.nl kunt u de website van de Werkgroep Avifauna Drenthe vinden. Daar kunt u deze, maar ook alle voorgaande Nieuwsbrieven lezen en eventueel downloaden in PDF-formaat.

INSTUREN KOPIJ

Kopij voor de Nieuwsbrief kan opgestuurd worden naar het redactieadres. Ook is het mogelijk om via de website kopij naar het algemene mailadres van de WAD te sturen:

info@avifaunadrenthe.nl.

Onze voorkeur gaat uit naar aanlevering in digitale vorm, liefst via e-mail in Word- of tekstbestand. Grafieken en/of tekeningen bij voorkeur in JPEG- of GIF-formaat en liever niet in BMP. Afbeeldingen kunnen ook in het document worden verwerkt.

AGENDA

- 2 okt.** Euro Birdwatch 2010
- 14 okt.** WAD bestuursvergadering
- 16 okt.** Ganzen- en zwanentelling
- 23 okt.** Weidevogels: krimp & kramp
- 13 nov.** Ganzen- en zwanentelling
- 27 nov.** Landelijke SOVON-dag
- 9 dec.** WAD bestuursvergadering
- 15-31 dec.** PTT-tellingen
- 18 dec.** Ganzen- en zwanentelling

Ook iets te melden voor de agenda? Een lezing over vogels of een andere activiteit? Dit kunt u doorgeven op het redactieadres!

Deze nieuwsbrief is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Drenthe en SOVON.

WAD-AVOND 2010:

NIEUWE EN VERDWENEN BROEDVOGELS IN DRENTHÉ

Op donderdag 25 november a.s. organiseert de WAD een vogelavond met als thema: "Nieuwe en verdwenen broedvogels in Drenthe.

In de afgelopen decennia is de vogelpopulatie in Drenthe verandert. Er zijn vogelsoorten uitgestorven, maar ook zijn er nieuwkomers te begroeten.

Nieuwkomers de laatste jaren zijn bijvoorbeeld Kraanvogel, Wilde Zwaan, Bijeneter, Raaf en Ruigpootuil.

Jonge Ruigpootuil in nestholte (foto: Marnix Jonker)

Daarnaast zijn er een groot aantal soorten die onze provincie al wat langer ontdekt hebben en niet altijd meer een (zeer) zeldzame verschijning meer zijn. Dan hebben we het over soorten als Roodhalsfuut, Geoorde Fuut, Aalscholver, Grauwe Gans, Canadese Gans, Krakeend, Kleine Plevier, Houtsnip, Turkse Tortel, Bosuil, Zwarte Specht, Grote Gele Kwikstaart, Kramsvogel, Bonte Vliegenvanger, Glanskop, Kuifmees, Fluitier, Vuurgoudhaan, Boomklever, Europese Kanarie, Kleine Barmsijs, Kruisbek, Roodmus en Appelvink.

Daar staat tegenover dat er ook broedvogels zijn die (nagenoeg) uitgestorven zijn in onze provincie. Voorbeelden hiervan zijn: Purperreiger, Veenpatrijs, Kempshaan, Bosruiter, Velduil, Hop, Kuifleeuwerik, Duinpieper, Klapekster, Ortolaan en Grauwe Gors.

Dit roept gelijk een aantal vragen op:

1. Waarom verdwijnen er broedvogels en welke factoren maken vestiging van nieuwe soorten mogelijk?
2. Zouden we ook een voorspelling kunnen doen welke veranderingen er zich de komende 10 tot 20 jaar zullen voordoen m.b.t. de Drentse broedvogelpopulatie?
3. Welke invloed heeft de klimatologische verandering op onze vogelpopulatie en hoe moeten we dit waarderen?
4. Welke invloed kunnen we zelf uitoefenen in de keuzes die we maken m.b.t. inrichting en ontwikkeling van gebieden? Tot hoever moeten we daarin gaan?

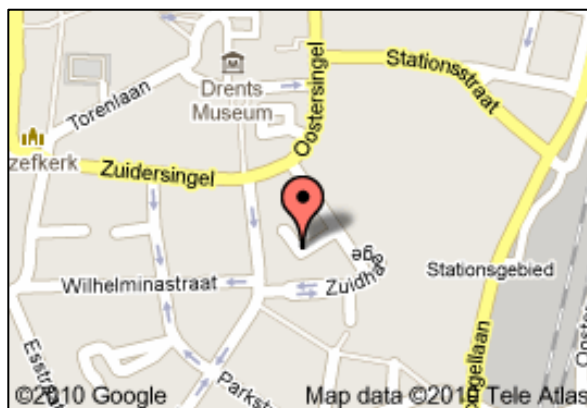
Op de komende WAD-avond willen we met elkaar deze veranderingen / verschuivingen eens nader in beeld brengen. Het (voorlopige) programma voor deze avond ziet er als volgt uit:

Datum: donderdag 25 november
Locatie: ICO-gebouw
Zuidhaege 2 te Assen
(5 minuten lopen vanaf station)

Programma:
 20.00 *Opening / welkom*
 20.10 *Verlies- en winstrekening:*
uitgestorven soorten en nieuwkomers
 20.40 *Kraanvogel (ov.b.)*
 21.10 *Ruigpootuil*
 21.40 *Wilde Zwaan*
 22.00 *Heden en de toekomst*
 22.15 *Sluiting*

Toegang is vrij. We stellen het op prijs dat u zich vooraf aanmeldt voor deze avond. Een mailberichtje naar info@avifaunadrenthe.nl is voldoende.

Sjoerd Boonstra Voorzitter WAD

GANZEN- EN ZWANENTELLING 2010-2011

TELLERS GEVRAAGD !!!

In het weekend van 16 en 17 oktober wordt weer begonnen aan een nieuw telseizoen van Ganzen en Zwanen in Drenthe. Dit is een telproject, dat door SOVON in heel Nederland wordt georganiseerd, waarbij deze voor Drenthe door de WAD wordt gecoördineerd. Tot en met maart worden de tellingen elke maand in het weekend rond de 15e gehouden. Je kunt er voor kiezen om de telling op zaterdag dan wel op zondag te houden, maar als je echt niet kunt mag je ook nog uitwijken naar de vrijdag of de maandag.

De telling duurt tussen de 1 en 2 uur voor één gebied waarbij het de bedoeling is dat je alle pleisterende Ganzen en Zwanen noteert. De meeste tellers maken gebruik van de auto, van waaruit je met kijker en/of telescoop goed kunt tellen zonder de vogels te verstoren.

In Drenthe worden ruim 80 gebieden geteld, maar in de volgende regio's, waarvan we weten dat er 's winters Ganzen en Zwanen voorkomen, zijn nog gebieden vacant:

- tussen Fochteloërveen, Norg en Assen
- rond Vries
- rond Eext
- ten noord-oosten van Borger
- bij Meppel- de Wijk
- rond Hoogeveen
- Geeserveld
- rond Odoornerveen
- tussen Sleen, Veenoord, Emmen
- rond Dalerpeel.

Voor aanmeldingen en/of nadere info kun je me mailen: jaap-ruiter@planet.nl of per telefoon 0591-382070.

Jaap Ruiter
Coördinator Ganzen- en zwanentelling

KLAPEKSTERS IN DE WINTER VAN 2009 / 2010

Het zal niet lang meer duren of de eerste Klapeksters zullen alweer op onze heidevelden

verschijnen. Hoogste tijd dus om de resultaten van de voorgaande winter (2009/10) te behandelen.

Gegevens

In deze lange barre winter zijn wederom twee nationale Klapekstertellingen georganiseerd, waar we als WAD ons steentje aan hebben bijgedragen. De tellingen werden georganiseerd in het weekend van 19/20 december en het weekend van 23/24 januari. De resultaten uit deze twee simultaantellingen zijn samen met waarnemingen die zijn doorgegeven via de site waarneming.nl, waarnemingen uit de WAD-januaritellingen of meldingen die op een andere wijze zijn doorgegeven, verwerkt tot een overzicht van het hele winterseizoen. Daarin hebben we geprobeerd om een onderscheid te maken in Klapeksters die een winterterritorium bezetten en Klapeksters die kort tijd op een locatie verschijnen. In ons overzicht hanteren we de definitie winterterritorium als er gedurende de periode december tot en met februari een Klapekster meerdere malen is gemeld.

In totaal zijn 500 waarnemingen binnengekomen. Daarvan bestaat een substantieel deel (n=209) uit nulmeldingen. Nulmeldingen leveren belangrijke informatie over het ontbreken van Klapeksters in onderzochte gebieden. Een nulmelding kan echter ook betekenen dat de soort is gemist. In de sneeuwrijke winter van 2009/10 waren Klapeksters zeer moeilijk te vinden, doordat ze zich dikwijls ophielden in bosranden en onoverzichtelijk terrein.

Het weer

De winter van 2009/10 was er één om niet snel te vergeten. Het was een koude winter, met perioden waarin het landschap was bedekt met een laag(je) sneeuw. In de periode van 17 tot en met 25 december lag er op de meeste plaatsen een pakket van minimaal 15 centimeter sneeuw. Een dunner sneeuwdek (van maximaal 10 centimeter) lag er in de periode 3 tot en met 18 januari. Vervolgens kregen we vanaf eind januari tot half februari nog enkele korte perioden met sneeuw. Het eerste telweekend werd voor de mensen die op zondag wilden tellen vrijwel onmogelijk gemaakt door harde wind en zware sneeuwval. In de rest van het weekend was het overigens prima telweer. Het weer in het tweede telweekend was redelijk gunstig.

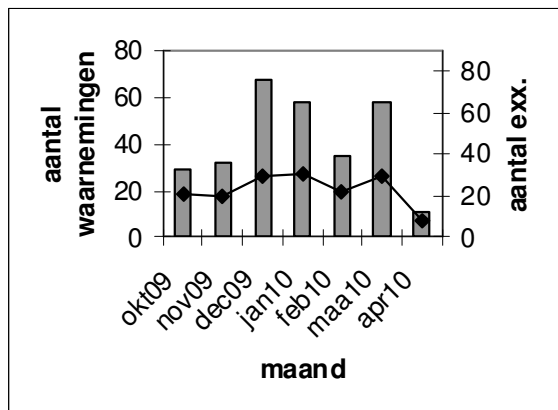
Aankomst en vertrek

De eerste Klapekster werd gemeld op 4 oktober in het Hingsteveen in de Boswachterij Hooghalen. Dit is in vergelijking met de winter

van 2008/09 rijkelijk laat. Toen werden de eerste Klapeksters namelijk al gemeld in de derde week van september. Op 14 april werd de laatste overwinterende Klapekster gezien op zijn vaste plek op het Molenveld bij Exloo. Dit is vergelijkbaar met de winter ervoor.

Aantallen en verpreiding

Tussen aankomst en vertrek is er nauwelijks sprake van een optimum in aantallen (figuur 1). Dit heeft vooral te maken met het uitblijven van een massale intocht van overwinterende Klapeksters. De teller in het midden van de winter, wanneer de meeste Klapeksters in Drenthe verblijven, is blijven steken op 31 exemplaren in januari 2010. De aantallen blijven daarmee fiks achter bij de voorgaande winters en zijn teruggevallen tot het niveau van rond de eeuwwisseling.

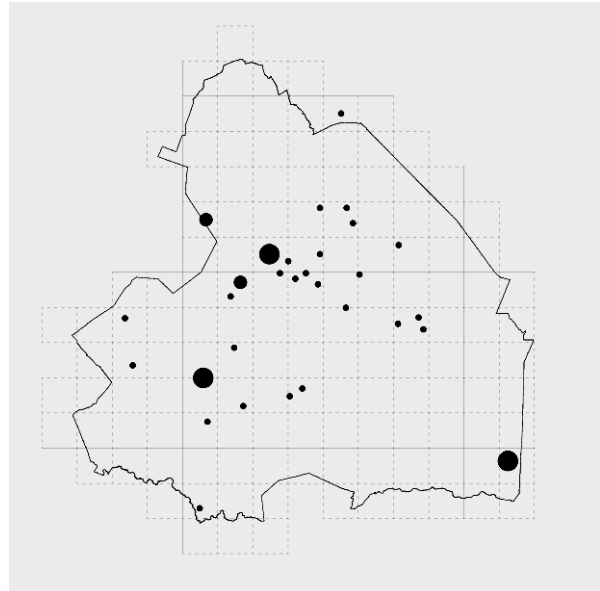

Figuur 1. Verdeling van het aantal waarnemingen (staafjes, linker-as) en exemplaren (lijn, rechter-as) per maand in de winter van 2009/10

Het aantal winterterritoria wordt geschat op 38 vogels (zie figuur 2). Het zwaartepunt van de verspreiding ligt als vanouds in het centrale deel van de provincie, waar vele heideterreinen en terreinen met boomaanplant zijn te vinden. De kop van Drenthe blijft grotendeels verstoken van de Klapekster. Hetzelfde geldt voor het zuiden, het zuidoosten en de oostelijke grensgebieden met de provincie Groningen. Enkele grote natuurgebieden in Drenthe herbergen meerdere territoria, zoals het Fochteloërveen (2), het Dwingelderveld (3), het Bargerveen (3), Hijckerveld en Diependal (2) en ook de grootschalige boomaanplant op het militair oefenterrein De Haar is nog steeds erg in trek (3). In de overige gebieden is slechts 1 Klapekster aanwezig, soms tijdelijk vergezeld door een tweede.

Als gevolg van het aanwezige sneeuwdek waren de Klapeksters de afgelopen winter erg lastig te vinden. Soms werden ze na lang zoeken teruggevonden in een bosrand.

Tijdens sneeuwbedekking zijn prooidieren die op de bodem leven niet beschikbaar. Klapeksters schakelen dan vermoedelijk over op vogels en hanteren een andere jachtstrategie. Mogelijk heeft dit effect gehad op de aantallen. Hier en daar kan een Klapekster zijn gemist.

Figuur 2. Winterterritoria van de Klapekster in Drenthe in de winter van 2009/10 (stippen van klein naar groot 1, 2 en 3 exx.)

Medewerkers

Het overzicht is gemaakt met waarnemingen van de volgende waarnemers: Gerrit A., Fred van Aalst, Wilfred Alblas, Richard Baas, Theo Bakker, Wim Bakker, Bertus Bats, Emiel Bernardus, Remco Bisschop, Erik Bloeming, J. Boerhof, Jacob Bosma, Willem Bosma, Simon van Brunschot, Lammert Darwinkel, Hans Dekker, Rinus Dillerop, Sjoerd Dirksen, Dick van Dorp, Remco Drewes, Jeroen Ebink, Frank Engelen, Andre-Willem Faber, Michiel Faber, Paul Gelderloos, Gerrit Jan Georg, Andre Goedhart, Bert Goedhart, Harald de Graaff, Jan Grotenhuis, Jac Hamers, Bas Hardewijn, Jan Harms, Chris Heideveld, Peter van der Heijden, Berry en Els Heijman, Reinier Heijs, Derk van Helden, Erwin Hooge, Andre van der Horst, Rudie Huiting, Wouter Jansen, Gejo de Jong, Jan de Jong, Marnix Jonker, Lucas Kaaij, Teun van Kessel, Joop Kleine, Ad Kliphuis, Peter Klomp, KNNV VWG Assen, Jeroen Kok, Roland Kooij, Lidwien Koolschijn, Matthias Koster, Jan Lok, Peter van Meerendonk, Wieger Meijer, Robert Middelveld, Hero Moorlag, Jeroen Nagtegaal, Bert Nijmeijer, Hans Olk, Simon Olk, Martin Olthoff, Jeroen Onrust, Jos van Oostveen, Rens Penninx, Michiel Poortman, Aldrik Pot, Nico Rommes,

Jaap Ruiter, Jannes Santing, Harm Schadenberg, Tim Schadenberg, Karel Schipper, Ton Schoenmaker, Koert Scholten, Dick Schoppers, John Schotanus, Thom Schroot, W. Schuurman, Andre Sikkema, Rene Smid, Roel Smit, Johan Somsen, Jeroen Steenberg, Harold Steendam, Hans van Stijn, Olga Stikkel, Rene Stout, Martijn van Swieten, Harry Talen, George Tanis, Christiaan Teule, Roel Tichelaar, Paul Troost, Cees Veenema, Arend Vermaat, G. Versluijs, Martijn

Versluijs, Jos Vink, Erik de Vries, Edwin de Weerd, A. Weijdema en Jan Winters.

Oproep

Bij het verschijnen van de nieuwsbrief zullen de eerste Klapeksters al wel weer in de provincie zijn gesignaleerd. We hopen dat iedereen weer actief op pad gaat om Klappies te zoeken. Blijf ze vooral doorgeven!!

Hans Olk en Harold Steendam

OVERZICHT VAN GEBIEDEN MET WINTERTERRITORIA

(doortrekkers en Klapeksters die korte tijd in een gebied verblijven zijn niet in dit overzicht opgenomen)

GEBIED	BIOTOOP	AANTAL
Amerveld	boomaanplant	1
Ballooerveld	heide/beekdal	1
Bargerveen	heide	3
Boerenveensche Plassen	heide	1
De Haar	beekdal/boomaanplant	3
De Tweelingen Schoonloo	heide	1
Drouwenerzand	heide	1
Dwingeloosche Heide en Kralerheide	heide	3
Echternerveld / Gijssesterkoelen	heide	1
Eexterveld	grasland/heide	1
Fochteloerveen en Esmeer	heide/hoogetveen	2
Geelbroek	grasland	1
Groote Zand Hooghalen	heide	1
Halkenveen	hoogetveen/heide	1
Heidehof Anderen	boomaanplant	1
Hijkerveld en Diependal	heide	2
Hingsteeven	heide/veen	1
Holtingerveld en Uffelterveen	heide	1
Hullenzand / Lentsche Veen	heide	1
Koelingsveld Doldersum	heide	1
Mantingerzand	heide	1
Meeuwenplas Smalbroek	heide/hoogetveen	1
Molenveld Exloo	heide	1
Nolderveld	heide	1
Noorderveld Odoorn	cultuurland	1
Schapenveld Odoorn	heide	1
Strengen ten W van Borger	boomaanplant	1
Westersche Veld van Rolde	heide	1
Zuid Hijkerzand	heide	1
Zuidlaardermeer	moeras	1

KLEINE KAREKIETEN IN DE BEBOUWDE KOM VAN EELDE-PATERSWOLDE

Op 20 mei 2010 's morgens vroeg om 5.55 uur werd ik gewekt door de zang van een kleine karekiet. Een Kleine Karekiet in mijn tuin? (Anemoonweg Paterswolde). Zou het geen zangnabootsende spreeuw zijn? Ik mijn bed uit en naar buiten. En warempel, het was echt een Kleine Karekiet. Hij zong vanuit de bosschages (meerdere soorten struiken, bamboe) in de tuin van de achterburen. Ik ben maar uit bed gebleven en ik heb het vogeltje nog zo'n half uur fanatiek horen zingen. In de navolgende dagen niets meer gehoord.

Op 26 mei 2010 kreeg ik een waarneming door van M. Hols. In zijn tuin (Boerhaveweg Eelde) zong, vanuit dichte coniferen, een Kleine Karekiet. Die heeft er twee dagen vertoefd. De zang heeft hij geregistreerd ter bevestiging.

Vanuit een eerder jaar is bekend dat er in het voorjaar een Kleine Karekiet zong vanuit struiken in het tussenplantsoen Anemoonweg Paterswolde (waarneming A. van der Zijpp).

In beschreven gevallen gaat het om vogels op trek die zich kortstondig op allerlei locaties (ook droge) laten horen, ook op plekken in de bebouwde kom. In 'Vogels van Drenthe' (1982) zien we bij biotoop van kleine karekiet vermeld: Er zijn waarnemingen van Kleine Karekieten die zich enige dagen ophielden in droge milieus, zoals in een seringenstruik in een tuin en in bremstruiken.

Mozartvijver met springschans in afbraakfase. Rechts groeit kleine lisdodde, links is achter de schans riet zichtbaar

In mei- juni zong er ook steeds een Kleine Karekiet vanuit de vegetatie van kleine lisdodde en riet aan de oostzijde van de Mozartvijver (vijver Else van der Laanhuis).

Omdat je er ook wel eens twee vogels bij elkaar zag, zou het een broedpaar kunnen zijn geweest. Complicatie was de verstoring van die plek vanwege de opbouw en gebruik van een springschans, begin juni. De aanwezigheid van de vogels is door de gemeente (getipt door IVN Eelde-Paterswolde) gemeld aan de organisatie, de vereniging van volksvermaken, die gepaste maatregelen zou nemen om verstoring zoveel mogelijk te voorkomen. De vogels zijn door het gebeuren niet vertrokken, want daags na het evenement hoorde ik weer zingen. Ook half juni nog. In de derde week van juni is met veel machinaal geweld en kabaal aan verbetering van het grasveld bij de vijver gewerkt (zandsuppletie, egalisatie), ook ter hoogte van de plek waar de Kleine Karekieten zaten.

Nadien heb ik de vogels ook niet meer gehoord (geen vastgesteld oorzakelijk verband). Of er daadwerkelijk is gebroed is niet bekend geworden.

Leo Stockmann

FENOLOGIE 2010

Een groeiend aantal waarnemers heeft afgelopen voorjaar de moeite genomen om hun eerste meldingen van zomervogels door te geven.

Op de volgende pagina een overzicht van de allereerste meldingen.

Harold Steendam

Met dank aan: Bertus Bats (BB), Sander van den Bor (SvdB), Gerrit Brill (GB), Jan van Ginkel (JvG), Joop Kramer (JK), Harry Mekkes (HM), J.W.L. Osinga (JO), W.J. Pater (WJP), Rens Penninx (RP), Jaap Ruiters (JR), Ton Schoenmaker (TS), Henk van Schuppen (HvS), Cor Smit (CS), Harold Steendam (HS) en Ibo Sterken (IS).

SOORT	DATUM	AANTAL EN PLAATS
blauwborst	21-3-2010	1 De Punt (1214) BB
boerenzwaluw	24-3-2010	1 Hoogersmilde (1711) SvdB
bonte vliegenvanger	12-4-2010	2 Picardtkanaal (2227) GB
boomleeuwerik	22-2-2010	1 De Kiel (1726) JR
boompieper	21-3-2010	1 Bongeveen (1223) BB
boomvalk	23-4-2010	4 Fochtelooerveen (1241) SvdB
bosrietzanger	3-5-2010	1 Meerstad (745) HS
braamsluiper	10-4-2010	1 Zuidlaren (1225) HS
fitis	18-3-2010	1 Bongeveen (1223) BB
fluitier	25-4-2010	1 Hijken (1713) JK
gekraagde roodstaart	6-4-2010	1 Ballooerveld (1234) HS
gele kwikstaart	18-3-2010	2 Peizermaden (753) BB
geoorde fuut	18-3-2010	2 Bargerveen (2312) GB
gierzwaluw	19-4-2010	7 Paterswoldsemeer (753) HvS
grasmus	20-4-2010	1 Friescheveen (754) BB
grauwe klauwier	5-5-2010	2 Leggelderveld (1721) SvdB
grauwe vliegenvanger	27-4-2010	1 Witteveen (1735) JvG
grutto	13-3-2010	7 Bargerveen (2312) GB
huiszwaluw	16-4-2010	1 De Punt (1214) BB
kleine karekiet	25-4-2010	2 Diependal (1712) SvdB
	25-4-2010	1 Wilsum Ijsel (2153) GB
koekoek	18-4-2010	1 Annermoeras (1226) HS
	18-4-2010	1 Dalerpeel (2215) JO
kwartel	5-5-2010	3 Peizermaden (753) BB
nachtegaal	18-4-2010	1 Emlichheim (2228) GB
nachtzwaluw	24-5-2010	2 Bargerveen (2312) GB
oeverzwaluw	3-4-2010	2 De Punt (1214) BB
paapje	23-4-2010	1 Fochtelooerveen (1241) SvdB
rietzanger	15-4-2010	5 Bargerkop (1215) HS
roodborsttapuit	3-3-2010	1 Wenackers Eext (1236) RP
	3-3-2010	2 Langelo (1222) TS
spotvogel	26-4-2010	1 Bongeveen (1223) BB
sprinkhaanzanger	2-4-2010	1 Wolfsbarge (1215) HS
tapuit	5-4-2010	2 Mantingerzand (1744) RP
tjiftjaf	10-3-2010	1 Vosbergen Paterswolde (754) BB
tuinfluitier	15-4-2010	1 Vosbergen Paterswolde (754) BB
wespendief	6-5-2010	1 Tempelstukken (1231) GB
wielewaal	11-5-2010	3 Bargerveen (2312) GB
zomertaling	19-3-2010	2 Mepper Hooilanden (1745) GB
zwarte roodstaart	14-3-2010	1 Eelderwolde (753) BB
zwartkop	13-2-2010	1 Roden (1211) TS

EEN NESTJE VAN DE TJIFTJAF

Zolang ik in Eelde-Paterswolde woon (eerst Rembrandtweg, later Anemoonweg, totaal al 27 jaar) heb ik in de tuin en omgeving altijd wel in voorjaar en zomer meerdere tjiftjaffen gezien en gehoord. Het vele groen in de vorm van struiken, hagen, kleinere en grotere bomen is wat deze soort aantrekt. Voedsel en nestgelegenheid voldoende aanwezig.

Tjiftjaf

Maar dat een vogeltje zich met nestbouw bezig hield, dat was me nooit opgevallen. Dit voorjaar (2010) dan toch. Vanuit het zijraam van de woning zag ik op 30 april een klein bruinig vogeltje als een kolibrietje voor een stuk dwarshaag hangen, in de snavel een dor blad. Na het hangen, 1-2 seconden, verdween het vogeltje in de haag van door klimop overwoekerde thuja. De invlieghoogte was zo'n 130 cm boven maaiveld. De haag is 250 cm hoog en 120 cm diep. Direct aangrenzend is een rode kornoelje. Meerdere keren kon ik hetzelfde gedrag van eerst even hangen en dan naar binnen gaan waarnemen. Dan weer met een dor blad, dan weer met oude grashalm, beide in overvloed vlakbij de locatie aanwezig.

Inmiddels was duidelijk dat het om een tjiftjaf ging. Omdat mannetje en vrouwtje niet van elkaar zijn te onderscheiden weet je niets van de arbeidsverdeling. Wie bouwt? Vrouwtje, mannetje, allebei? En soms waren er ook drie tjiftjafjes aanwezig. 'Het Beste Vogelboek' (1972) laat weten dat het vrouwtje een koepelvormig nest bouwt (meestal in een lage struik) van droog gras, bekleed met veren en dat het vrouwtje 13 dagen broedt en de jongen voert die na 13 dagen vliegen. In het boek

'Vogeljaar' van Jac. P. Thijsse (1969) kunnen we o.a. lezen dat het nest zeer moeilijk te vinden is, uiterst kunstig verborgen tussen of in lage struiken en half overdekt. En dat thuja's en cypressen geliefd zijn om in te broeden, maar ook klimop (zelfs bij de grond). In 'Nesten en eieren in kleuren van west- en middeneuropese vogels' (S. Hoehner; door mij gekocht in 1977) kunnen we over nestplaats lezen: Op de grond of vlak erboven, in dichte braamstruiken, varens en door gras overwoekerde hopen sprokkelhout, in kleine sparren en thuja's of in kleine begroeide greppels in het bos. Over het nest kunnen we lezen: Een ovaal, kogelvormig bouwsel van halmen, oude bladeren, grassen en mos, van binnen bekleed met dierenhaar en veertjes; door het zijwaarts naar bovengerichte vlieggat zijn de eieren te zien. En over broedsels: Vaak twee broedsels per jaar, mei-juli. In allerlei vogelboeken en op internet valt info te verkrijgen over de tjiftjaf.

Ik heb in de broedtijd geen poging gedaan om het nest op te zoeken, bang voor de kans dat de broedplek zou worden verlaten. Eind mei, begin juni zag ik dat er voedsel (rupsjes) aangevlogen werd, maar niet naar de locatie waar ik het nest vermoedde, wel in de buurt. Waren er jongen uitgevlogen? Op 27 juni vloog steeds een tjiftjaf met voer in de snavel de tegen het huis groeiende druivenstruik binnen (eigenlijk een wirwar van druif, prachtrank en blauwe regen), invlieghoogte zo'n 250 – 300 cm. Zou daar een tweede nest gebouwd zijn en werden er jongen gevoerd? Begin juli was er fel alarm (tsjik, tsjik, tsjik, tsjik,.....tsjik) vanwege aanwezigheid van ekster en kat in de tuin. Na 9 juli heb ik geen voeractiviteit meer waargenomen.

Nest in de met klimop overwoekerde thujahaag. Om het nest zichtbaar te maken zijn klimopslierten opzij geduwd.

Op 20 augustus ben ik maar eens gaan zoeken naar de nesten. In de druif vond ik op bijna 350 cm hoogte een nest van een merel. Was een koepelvormig tijftjafnestje zo goed verborgen dat het onzichtbaar was? Het is ook geen prettig zoeken met je hoofd te midden van die donkere wirwar van stengels.

Nest (uit de haag gehaald) om nestopbouw en -materiaal zichtbaar te maken.

Maar in de dwarshaag was het raak. Vlak achter de overhangende slierten van de klimop zat, op 130 cm hoogte, vlakbij de plek van invliegen zoals gezien op 30 april, een koepelvormig nestje. Uit de zijopening staken meerdere veertjes. Het nest bestond uit een bodem van dorre bladeren en droge grashalmen waarop een koepelvormig geheel van los in elkaar gevlochten droge grashalmen rustte, van binnen bekleed met veertjes. Prachtig, prachtig. In het nestje vond ik geen eitjes, ook geen schilfertjes.

Nog te vermelden valt dat gedurende de maanden april tot en met juli in de tuin en naaste omgeving de tijftjaf zich liet horen met zijn karakteristieke zang: tijftjaf, tijftjaf, tijftjaf, ...enz.

Leo Stockmann

**DRENTSE VOGEL VAN HET JAAR
2010: RANSUIL
SLAAPPLAATSENONDERZOEK**

Ransuilen gebruiken in het najaar en gedurende de winter gemeenschappelijk slaapplaatsen: de zogenaamde roestplaatsen.

Na het broedseizoen, vanaf september, verzamelen zich daar groepjes of groepen Ransuilen. Ze zitten er overdag en produceren daar ook hun braakballen. Roestplaatsen kunnen dan ook gevonden worden door op braakballen te letten en ook schijfsporen zijn aanwijzingen voor een slaapplaats. De vogels die de slaapplaatsen bevolken zijn voor een belangrijk deel onze eigen broedvogels en hun jongen, waar zich vogels van elders, met name uit Noordoost-Europa (tot uit Rusland toe) bijvoegen. Drentse Ransuilen zijn voor een belangrijk deel standvogels. Op dit moment - eind september- zullen slaapplaatsen al wel gedeeltelijk bezet zijn, en in oktober zullen de aantallen verder oplopen. In februari en maart worden de slaapplaatsen weer verlaten en nemen de aantallen weer af. De aantallen op een slaapplaats kunnen variëren van enkele vogels tot meerdere tientallen. Gedurende langere tijd kunnen de aantallen vogels op een slaapplaats tamelijk constant blijven, maar het gebeurt ook dat er uitwisseling tussen verschillende roestplaatsen plaats vindt en dat de aantallen daardoor van dag tot dag wisselen.

Ransuil

In komende herfst en winter willen we zoveel mogelijk roestplaatsen van Ransuilen in Drenthe in kaart brengen. Wat willen we graag weten:

- Waar bevinden zich de slaapplaatsen?
- Om welke aantallen gaat het?
- Hoe is het verloop van de aantallen door het winterseizoen heen?
- Wat zijn de locaties van de roestplekken? Waarschijnlijk zijn de grotere boswachterijen minder in trek geraakt en wordt er meer in de omgeving, randen van dorpen en steden verbleven. Begraafplaatsen, kleinere bosjes, houtwallen, groenstroken, parken en grotere tuinen worden gebruikt. Ook dicht bij huis

zijn dus Ransuilen te tellen en is er mee te doen aan dit onderzoek.

- Welke boomsoorten worden gebruikt? Veelal grove den, hulst, spar en coniferen.
- Eventuele bijzonderheden. Zoals prooidieren in de braakballen. Of veranderingen bij ijzel.

Drie keer per maand (elke tien dagen) gedurende het winterhalfjaar de aantallen overdag tellen geeft een heel goed beeld van het gebruik en de aantallen op de roestplaatsen op. Wie dat "teveel" is kan bijvoorbeeld een keer per maand de aantallen tellen. Doe dat dan zoveel mogelijk op een vast tijdstip in de maand: op de helft (een of twee dagen eerder maakt niet uit).

Ransuil

Als je meerdere slaapplekken bij elkaar in de buurt kan tellen is het mogelijk eventuele uitwisseling tussen de diverse plekken in kaart te brengen. De gegevens kunnen op het bijgevoegde telformulier ingevuld worden en na de laatste telling opgestuurd worden.

Oude gegevens van slaapplekken van Ransuilen zijn ook erg welkom om het beeld door de jaren heen te kunnen reconstrueren. Hier en daar zullen in oude notitieboekjes mogelijk waardevolle aanvullende gegevens staan !

Als je bekend met een slaapplek, maar geen kans ziet deze zelf te volgen en te tellen, laat het ons weten, er is mogelijk wel iemand anders bereid de telling te doen.

In de NB van juni 2010 schreven we al over hoe om te gaan met "slaapplekken die maar niet precies bekend moeten raken "en verstoringsgevoeligheid. Daar vallen natuurlijk oplossingen voor te bedenken. Neem daartoe s.v.p. contact op.

Voor vragen of meer informatie:
Zie: WAD Nieuwsbrief juni 2010;
Ook kun je terecht bij:

Harold Steendam
harold_steendam@hotmail.com;
Remco Drewes
r.drewes@home.nl;
Hans Olk
jc.olk@home.nl.

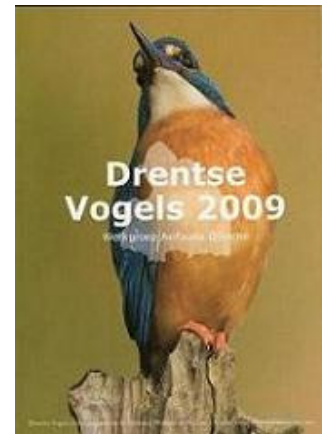
Hans Olk
Coördinator Drentse Vogel van het Jaar

DRENTSE VOGELS 2009

Dit voorjaar verscheen de 23^e uitgave van Drentse Vogels.

In dit nummer:

- Verandering vogelbevolking landgoed Mensinge 1963-2008;
- Scholeksters als pleegouders van kievitkuikens;
- Broedvogels Dwingelderveld en effecten heidebeheer 1964-2006;
- De Kleine Plevier als broedvogel in Drenthe;
- IJsvogel: naar schatting 50-100 broedparen in 2007-2009;
- Broedvogelbevolking van de beekdalgraslanden in de Eener- en Tempelstukken 1994-2009;
- Wat doen watervogels als er ijs ligt?;
- Het wedervaren van de Raaf als broedvogel in Drenthe;
- Mislukte broedpoging Wilde Zwaan in 2009;
- Zwarte Specht: Drentse vogel van het jaar;
- Grote Gele Kwikstaart: een blijvertje in Veenhuizen.

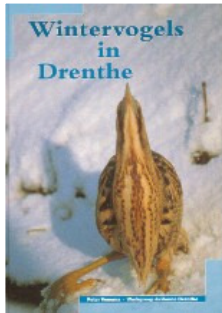

Wie de uitgaven nog niet ontvangen heeft of wil bestellen: Stuur een mail naar Jaap Ruiter of neem even telefonisch contact met hem op (voor gegevens zie laatste pagina)

WAT IS DE WERKGROEP AVIFAUNA DRENTHE?

De Stichting **Werkgroep Avifauna Drenthe** is op 28 juni 1977 opgericht met als doel het organiseren en stimuleren van ornithologisch veldonderzoek voor wetenschappelijke doeleinden en ten dienste van vogel- en natuurbescherming, speciaal in de provincie Drenthe. Daarnaast is publicatie van de resultaten van het door de WAD georganiseerde en gestimuleerde onderzoek een belangrijke doelstelling en heeft de WAD de functie van SOVON-districtsraad op zich genomen.

In 1982 heeft de WAD, in samenwerking met de provincie Drenthe, het boek 'Vogels van Drenthe' uitgegeven. Met 'Broedvogels van de provincie Drenthe', in 1996, hebben WAD, SOVON en de provincie Drenthe opnieuw samengewerkt. 'Wintervogels in Drenthe', een boek over vijf jaar wintertellingen in januari (1995-1999), is de nieuwste uitgave van de WAD. Dit boek verscheen eind 2001.

De WAD biedt vogelaars de gelegenheid om in het periodiek 'Drentse Vogels' verslag te doen van hun onderzoek in Drenthe. In de loop van de jaren heeft dit blad bij vogelonderzoekers in binnen en buitenland een uitstekende reputatie opgebouwd. Iedereen die de WAD wil steunen kan dit in de eerste plaats doen door mee te werken aan de diverse vogelonderzoeken. Ook kan iedereen donateur worden voor € 12,00 per jaar (organisaties betalen € 24,00 per jaar). Donateurs ontvangen automatisch 'Drentse Vogels' na uitkomen en betaling van contributie. U kunt zich als donateur aanmelden door overmaking van het verschuldigde bedrag op bankrekening 3870292 t.n.v. Werkgroep Avifauna Drenthe te De Kiel onder vermelding van 'nieuwe donateur'. Graag gehele naam invullen (afkorting wordt niet herkend) en nieuwe donateurs ook graag adresgegevens vermelden.

BESTUURSLEDEN EN COÖRDINATOREN VAN DE

Bestuur:

Sjoerd Boonstra – voorzitter / WAD-website / Nieuwsbrief / ledenraad SOVON

Grasbeemd 19, 9403 MH Assen (tel.: 0592 – 40 91 85; e-mail: s.boonstra@hccnet.nl)

Remco Drewes – secretaris / coördinator januaritelling en BMP-E

De Hilde 44, 9472 WG Zuidlaren (tel.: 050 – 311 23 82; e-mail: r.drewes@home.nl)

Jaap Ruiter – penningmeester / coördinator ganzen- en zwanentelling

Kwekebosweg 2, 7849 TA De Kiel (tel.: 0591 – 38 20 70); e-mail: jaap-ruiter@planet.nl

Hans Olk – coördinator Drentse vogel van het jaar

Doevenkamp 32, 9401 MD Assen (tel.: 0592 – 31 53 63; e-mail: jc.olk@home.nl)

Eelke Schoppers – coördinator BSP-nb / beheer waarnemingenarchief

Entinge 21, 9472 XJ Zuidlaren (eelke.schoppers@planet.nl)

Harold Steendam

Ronkelskamp 21, 9468 EM Annen (tel.: 0592 – 27 38 45, e-mail: harold_steendam@hotmail.com)

Coördinatoren:

René Oosterhuis – coördinator midwinter watervogeltelling

Nijenoertweg 131, 9351 HR Leek (tel.: 0594 – 51 01 02, e-mail: reneoosterhuis@hetnet.nl)

Bert Versluijs – SOVON-coördinator LSB en Kolonievogels

Nijkampenweg 18, 7873 AJ Odoorn (tel.: 0591 – 51 44 88, e-mail: lsb.drenthe@sovon.nl)

SOVON, district 4, Antwoordnummer 98189, 6500 VA Nijmegen